

Хитрук Руслана Олегівна,
курсант 4 курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

На сьогоднішній день бюджетна політика має чималий вплив на державне регулювання, а саме за допомогою бюджету здійснюється перерозподіл ВВП з метою забезпечення соціальної рівності, створення сприятливого соціального клімату в державі та економічного розвитку. При цьому важливим питанням є вибір структури доходів і видатків бюджету з точки зору не тільки соціальної функції бюджету, а і впливу його на економічний розвиток у короткостроковій чи довгостроковій перспективі. В умовах ринкової економіки, розбудови правової, демократичної держави, громадянського суспільства з високим рівнем економічної дисципліни державний бюджет був і залишається одним з найбільш дієвих інструментів регулювання соціально-економічних процесів, вирішення проблем зайнятості, стабільності цін, економічного зростання, засобом реалізації внутрішніх макроекономічних і зовнішніх геополітичних цілей [1].

Згідно зі ст. 2 Бюджетного кодексу України, процес управління бюджетними коштами – це сукупність дій учасника бюджетного процесу відповідно до його повноважень, пов'язаних із формуванням та використанням бюджетних коштів, здійсненням контролю за дотриманням бюджетного законодавства, які спрямовані на досягнення цілей, завдань і конкретних результатів своєї діяльності та забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів [2].

При вирішенні проблемних питань в бюджетній політиці окрім стратегічних, нагальними є також і питання використання коштів, що пов'язано із частими випадками неефективного, нерезультативного та нецільового використання коштів державного бюджету. За попередніми оцінками, близько 5% бюджетних коштів можуть використовуватися не так,

як заплановано в бюджеті, а це справляє відповідно, інший ефект впливу на економіку [3]. Ця частка є досить значною, для бюджету і суттєво змінює його вплив на економіку.

Загальна сума виявлених у 2019 році аудитором Рахункової палати, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України, порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету, порушень бюджетного законодавства, а також неефективного управління коштами Державного бюджету України та майном та їх неефективного використання становить 49 млрд 760 млн грн: з них 2 млрд 967,4 млн грн мало місце порушення та недоліки при адмініструванні дохідної частини державного бюджету, порушення бюджетного законодавства на 32 млрд 108,5 млн грн, а також неефективне управління коштами та їх неефективне використання на 14 млрд 684,1 млн грн. Крім того, за результатами проведених протягом року контрольних заходів у вигляді аналізів встановлено недоліків, а також недонадходжень до державного бюджету на загальну суму 38 млрд 773,2 млн гривень [4]. Такі порушення тягнуть за собою порушення одразу кількох принципів бюджетної системи, таких як принцип цільового використання бюджетних коштів, принцип ефективності бюджетної системи, принципу справедливості та неупередженості, який передбачає, що бюджетна система України будується на засадах справедливого й неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами. Такі прогалини в бюджетному законодавстві щодо методології, процедури й організації бюджетного контролю, відповідальності за бюджетні правопорушення призводять до порушень і злочинів у бюджетному процесі. Неврегульованість законодавства на практиці може привести до уникнення від відповідальності, або до застосування подвійного покарання, або до покарання разом із винними і невинними осіб. До того ж нецільове використання бюджетних коштів посилює негативний економічний ефект розбалансованості [1].

Також причинами незаконного та неефективного витрачання коштів є:

- неякісний внутрішній контроль за використанням коштів;
- відсутність механізму процедур в державному секторі, що б попереджали допущення порушень в бюджетному процесі та неефективного використання державних ресурсів;
- відсутність системи управління ризиками в діяльності об'єктів державного сектору, що призводить до значних непродуктивних затрат на проведення контрольних заходів, котрі не дають бажаного результату;
- відсутність узагальненої оцінки діяльності органу державного сектору, здатної виявити поміж порушень ще й недоліки та проблеми, а також неспроможність надати належні пропозиції щодо їхнього подолання;
- низька виконавча дисципліна учасників бюджетного процесу, що зокрема призводить до незавершення закупівель, відтермінування початку

проведення видатків, неналежного впровадження державних інвестиційних проектів.

В даний період часу обсяг Державного бюджету України, шляхи та можливості його наповнення не є запорукою своєчасного виконання поставлених на державу зобов'язань. Для подолання кризи у сфері фінансових відносин необхідне реформування даної сфери, важливу роль в якому займає пошук функціонально-організаційної системи виконання бюджетів, яка б гарантувала цільове, ефективне та результативне виконання державного та місцевого бюджетів. Створення такої системи повинно забезпечити прозорість фінансових операцій, аналітику щодо стану бюджетів, попередження порушень шляхом посилення контролю та відповідальності за відповідні правопорушення, що позитивно позначиться на боротьбі з нецільовим використанням коштів.

Бібліографічні посилання:

1. Дегтяр Я. Нецільове використання бюджетних коштів: теорія та практика. *Підприємництво, господарство і право*. 2017 №1.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI: за станом на 5 листопада 2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Аналітично-статистичний збірник за результатами діяльності Державної аудиторської служби України, її міжрегіональних територіальних органів січень-вересень 2019 року URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=154420>
4. Звіт Рахункової палати за 2019. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2019/ZVIT_RP_2019.pdf